

การพัฒนาลูกโหวด: เครื่องดนตรีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่นวัตกรรม สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดร้อยเอ็ด

ราชนันท์ เจริญแก่นทราย

สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

E-mail: nametaey160@gmail.com

รับต้นฉบับ 18 สิงหาคม 2568 ; ปรับแก้ไข 22 กันยายน 2568 ; รับผิดชอบ 1 ตุลาคม 2568

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาวัตกรรมการเครื่องดนตรี ลูกโหวด สำหรับผู้สูงอายุ ทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องดนตรีตามเกณฑ์ 75/75 และประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมดนตรี การออกแบบการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการ ในครั้งนี้ใช้แหล่งข้อมูลโดยการเลือกแบบเจาะจง ในการสัมภาษณ์ ศึกษาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเครื่องดนตรี “ลูกโหวด” และแนวทางในการสร้างเครื่องดนตรี จากผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบความเหมาะสมและสอดคล้องของเครื่องดนตรีและคู่มือการใช้งาน โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านในการตรวจสอบคุณภาพและความเป็นประโยชน์ของเครื่องดนตรี ขึ้น การทดลองโดยการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มขนาดเล็ก (1:1) ผู้สูงอายุ จำนวน 3 คน คละระดับ ที่ไม่ใช่กลุ่มเก็บข้อมูลจริง กลุ่มขนาดกลาง (1:10) ผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน คละระดับ ความสามารถ ที่ไม่ใช่กลุ่มเก็บข้อมูลจริง และกลุ่มเก็บข้อมูลจริงจากผู้สูงอายุจำนวนทั้งสิ้น 90 คน แต่ละกลุ่ม มีความแตกต่างกันเชิงพื้นที่ เครื่องมือในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความถูกต้องเหมาะสม ของเครื่องดนตรี แบบประเมินทักษะปฏิบัติ และแบบประเมินความพึงพอใจของการเข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิจัยด้านการศึกษาประวัติความเป็นมาและการพัฒนาวัตกรรมการเครื่องดนตรี พบว่า เครื่องโหวดมีประวัติ จากนิทาน ความเชื่อ เรื่องพญาแถน และการใช้เป็นเครื่องส่งสัญญาณของนายพรานในอดีต เป็นเครื่องดนตรี ประเภทเป่าที่มีแกนจับสามารถหมุนเพื่อเป่าเสียงที่ต้องการ ทั้งนี้แนวทางในการพัฒนาลูกโหวดเครื่องดนตรี สำหรับผู้สูงอายุได้รับแรงบันดาลใจจากหลักการบรรเลงอังกะลุงที่บรรเลงเครื่องละ 1 เสียง ที่มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุ สามารถฝึกทักษะเล่นดนตรีได้อย่างง่าย ประกอบกับการปฏิบัติทบทวนซ้ำ ๆ โดยการเรียนรู้จากเพลงที่ง่ายไปหา เพลงที่ยาก และเพลงที่คุ้นเคย

ผลการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องดนตรีลูกโหวด พบว่าประสิทธิภาพของการใช้เครื่องดนตรี E1/E2 มีค่าเฉลี่ย 75.07/75.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 75/75 ส่วนการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรม พบว่ามีระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 นอกจากนี้ ผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเป็นไปได้ ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และ ความแม่นยำของเครื่องดนตรีลูกโหวดอยู่ในระดับมากที่สุด $\bar{X} = 4.56$ S.D. = 0.27 ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ลูกโหวด เป็นนวัตกรรมเครื่องดนตรีที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ดนตรีในกลุ่มผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ดได้

อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นสื่อที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาวะทางอารมณ์และสังคมในผู้สูงอายุผ่านกิจกรรมดนตรี
เชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ

ลูกโหวด ดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ เครื่องดนตรีพื้นบ้าน

The Development of the Look Woad: A Musical Instrument from Local Wisdom to Innovation for the Elderly in Roi Et Province

Rachun Charoenkaensai

Music Education, Roi-Et Rajabhat University

E-mail nametaey160@gmail.com

Received 18 August 2025 ; Revised 22 September 2025 ; Accepted 1 October 2025

Abstract

The objectives of this research were to: study the history and develop the Look Woad musical instrument innovation for the elderly, test the instrument's efficiency against the 75/75 criterion, and evaluate the satisfaction of participants in the musical activity. The design for this research and innovation development utilized purposive sampling for data sources. This involved interviewing five experts to study the knowledge base for developing the "Look Woad" musical instrument and the guidelines for its creation. Five experts reviewed the suitability and consistency of the instrument and the user manual. Five experts in Thai and local folk music checked the quality and utility of the instrument. The experimental phase used volunteer sampling and was divided into three groups: a Small Group (1:1) consisting of 3 elderly persons of mixed levels (not the actual data collection group); a Medium Group (1:10) consisting of 10 elderly persons of mixed ability levels (also not the actual data collection group); and the Actual Data Collection Group consisting of a total of 90 elderly persons, with each group having spatial/geographical differences. The data collection instruments used were: interview forms, forms for assessing the correctness and suitability of the instrument, performance skill assessment forms, and activity satisfaction assessment forms. The quality of these instruments was determined by a consistency and suitability review conducted by three experts.

The research findings regarding the study of the history and the development of the musical instrument innovation showed that the Look Woad instrument has a history rooted in folklore, the belief in Phaya Thaen (a mythical celestial being), and its past use as a signaling device by hunters. It is a wind instrument with a central core that can be rotated to produce the desired sound. The approach to developing the Look Woad instrument for the elderly was inspired by the playing principle of the Angklung, where each instrument plays only one note.

This was intended to focus on enabling the elderly to easily practice their musical skills, coupled with repeated practice by learning songs from simple to difficult, and using familiar tunes.

The results of the efficiency test for the Look Woad musical instrument showed that the instrumental efficiency, E1/E2, had an average value of 75.07/75.00, which meets the 75/75 standard criterion. Regarding the satisfaction assessment of the elderly participants in the activity, the level of satisfaction was found to be at the highest level, with a mean score of 4.66 and a standard deviation of 0.20. Furthermore, the experts' evaluation concerning the feasibility, correctness according to principles, and accuracy of the Look Woad instrument was also at the highest level (Mean= 4.56, S.D. = 0.27). The research results indicate that the Look Woad is an innovative musical instrument that can effectively promote musical learning among the elderly in Roi Et Province and serves as a medium to enhance the emotional and social well-being of the elderly through creative musical activities.

Keywords

Look Woad, Music for the elderly, Folk musical instrument

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ซึ่งหมายถึงสัดส่วนของประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปคิดเป็น มากกว่าร้อยละ 20.08 ของประชากรทั้งประเทศ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กองยุทธศาสตร์ ภารกิจการผู้สูงอายุ, 2568) ข้อมูลจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด สถิติเมื่อเดือนเมษายน 2567 ระบุว่าจังหวัดร้อยเอ็ดมีประชากรผู้สูงอายุจำนวน 261,807 คน คิดเป็น ร้อยละ 20.44 ของประชากรทั้งจังหวัด โดยเฉพาะเขตอำเภอเมืองร้อยเอ็ดซึ่งมีจำนวนผู้สูงอายุอาศัยอยู่มากที่สุด (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด, 2568) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรดังกล่าวส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อสังคม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สาธารณสุข และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เมื่อประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้น ภาวะทางสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการดูแล งานวิจัยพบว่าผู้สูงอายุบรรเลงเครื่องดนตรีไม่ว่าจะเป็นเครื่องดนตรีชนิดใดก็ตามยังคงเกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลาย ดนตรียังสามารถเพิ่มความสุขให้ผู้สูงอายุได้ ดนตรีมีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของมนุษย์ได้ (Dritsakiset al., 2017) สามารถกระตุ้นระบบประสาท ส่งเสริมความจำ และช่วยให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากขึ้น (Seo, Lisa, & Tiffany, 2016) ดนตรีมีผลโดยตรงต่อสมองส่วนคอร์ติคอล (Cortical) ซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความจำ และการตัดสินใจ งานวิจัยของ Wall และ Duffy (2010) พบว่าการฟังดนตรีสามารถช่วยปรับสมดุลอารมณ์ของผู้สูงอายุและลดภาวะซึมเศร้าได้ นอกจากนี้ การเล่นเครื่องดนตรี ยังช่วยพัฒนาการทำงานของกล้ามเนื้อและระบบประสาทส่วนกลาง ส่งเสริมความสามารถในการควบคุมร่างกาย และลดความเสี่ยงของโรคสมองเสื่อม (Baird & Thompson, 2018) การใช้ดนตรีเป็นเครื่องมือบำบัด ได้รับความสนใจมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา Kaufmann, Montross-Thomas และ Griser (2018) รายงานว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมดนตรีอย่างสม่ำเสมอ มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์และระดับความเครียดที่ดีขึ้น รวมถึงมีความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเองเพิ่มขึ้น งานวิจัยของ Dritsakiset et al. (2017) ยังแสดงให้เห็นว่าการเล่นเครื่องดนตรีช่วยกระตุ้นระบบสมอง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในด้านอารมณ์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในผู้สูงอายุ เครื่องเป่าที่เป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของภาคอีสาน มีบทบาทสำคัญต่อวัฒนธรรมดนตรีไทยมีเอกลักษณ์เฉพาะของตน ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมก็อาจจะมีเหตุผลและวัตถุประสงค์เหล่านั้นล้วนเป็นไปเพื่อให้เกิดความสะดวกในลักษณะใดลักษณะหนึ่งทั้งสิ้น (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542) เครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานเป็นเครื่องดนตรีที่คิดประดิษฐ์และทำจากฝีมือชาวบ้านโดยใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น เครื่องดนตรีพื้นบ้านสามารถแบ่งเป็นประเภทตามลักษณะการบรรเลงเครื่องตี เครื่องสี เครื่องตี เครื่องเป่า (สุกิจ พลประดม, 2538) โหวดเป็นเครื่องเป่าที่เชื่อว่ามีต้นกำเนิดจากเครื่องมือที่ใช้ส่งสัญญาณในการล่าสัตว์และเป็นของเล่นสำหรับเด็ก (อำนาจ งามะพันธ์, 2563) โหวดได้รับการพัฒนาให้เป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองที่สามารถบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ เช่น วงโปงลางและวงแคน (วินัย เอื้อการ, 2562) อย่างไรก็ตามการเล่นโหวดแบบดั้งเดิมต้องอาศัยทักษะในการควบคุมลมหายใจและกล้ามเนื้อปาก และ การใช้มือที่สัมพันธ์กันซึ่งอาจเป็นอุปสรรคสำหรับผู้สูงอายุที่มีปัญหาทางสุขภาพ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ โรคความดันโลหิตสูง หรือภาวะกล้ามเนื้ออ่อนแรง การพัฒนาเครื่องดนตรีที่สามารถช่วยลดข้อจำกัดเหล่านี้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบำบัดสุขภาพของผู้สูงอายุได้

ด้วยเหตุนี้งานวิจัย “ลูกโหวด: เครื่องดนตรีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดร้อยเอ็ด” จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ถูกปรับปรุงให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านสุขภาพและความสามารถทางกายภาพในการบรรเลงดนตรีของผู้สูงอายุ การพัฒนา “ลูกโหวด” เป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพจิตของผู้สูงอายุผ่านดนตรีบำบัด เครื่องดนตรีนี้ได้รับการออกแบบให้มีโครงสร้างที่ง่ายต่อการใช้งาน ลดข้อจำกัดในการควบคุมลมหายใจ สามารถสร้างเสียงดนตรีได้โดยไม่ต้องใช้แรงมาก ซึ่งช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถเพลิดเพลินกับการเล่นดนตรีได้โดยไม่มีอุปสรรค นอกจากนี้การออกแบบลูกโหวดให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุยังช่วยให้สามารถนำไปใช้ในกิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมเพื่อสุขภาพได้อย่างหลากหลาย รวมถึงการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบำบัดสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อมหรือภาวะซึมเศร้า (Baird & Thompson, 2018) นอกเหนือจากการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุแล้วการพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านให้เข้ากับยุคสมัยใหม่ยังช่วยรักษาและสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านดนตรีให้คงอยู่ เครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น โหวด เป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์เครื่องดนตรีประจำจังหวัดร้อยเอ็ด และพัฒนาเครื่องดนตรีในรูปแบบใหม่ ๆ สามารถช่วยให้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และเยาวชน นอกจากนี้การพัฒนาเครื่องดนตรีพื้นบ้านในลักษณะของนวัตกรรมเพื่อสังคม ยังสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น (วิษณุ บุญรอด, 2560) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางดนตรีบำบัด สามารถสร้างโอกาสในการเติบโตของอุตสาหกรรมดนตรีพื้นเมืองและช่วยให้เครื่องดนตรีเหล่านี้สามารถแข่งขันในตลาดสากลได้ งานวิจัย “ลูกโหวด: เครื่องดนตรีจากภูมิปัญญาท้องถิ่นสำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดร้อยเอ็ด” มีบทบาทสำคัญทั้งในด้าน การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ การบำบัดสุขภาพจิตผ่านการเล่นดนตรี และการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีพื้นบ้านของจังหวัดร้อยเอ็ด โดยการออกแบบเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ทำให้สามารถเข้าถึงบทเพลงและความสำคัญของเครื่องดนตรีได้มากขึ้น และในขณะเดียวกันก็ช่วยส่งเสริมการสืบทอดภูมิปัญญาทางดนตรีของท้องถิ่นไปสู่อนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา และการสร้างนวัตกรรมเครื่องดนตรีลูกโหวดสำหรับผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของนวัตกรรมเครื่องดนตรีลูกโหวด สำหรับผู้สูงอายุตามเกณฑ์ 75/75
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจใน และการประเมินคุณภาพในการใช้เครื่องดนตรีและการเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการกำหนดขอบเขตของการวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ด้านแหล่งข้อมูล

1.1 ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเครื่องดนตรี "ลูกโหวด" โดยเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องดนตรี วิธีการบรรเลง บทเพลง และการใช้งานสำหรับผู้สูงอายุ โดยแบ่งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญในการพิจารณาความสอดคล้องและความเหมาะสมของข้อความในแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างเนื้อหา แบบประเมินความเหมาะสมของเครื่องดนตรีและคู่มือการใช้งาน แบบประเมินความพึงพอใจ และแบบประเมินคุณภาพเครื่องดนตรี จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีที่เข้าร่วมสัมภาษณ์ Focus Group เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องดนตรี "ลูกโหวด" จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้านในการตรวจสอบคุณภาพและความเป็นประโยชน์ของ "ลูกโหวด" จำนวน 5 คน

1.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องดนตรี “ลูกโหวด” โดยเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและดนตรีพื้นบ้าน ในการตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของ "ลูกโหวด" และคู่มือการใช้งาน จำนวน 5 คน

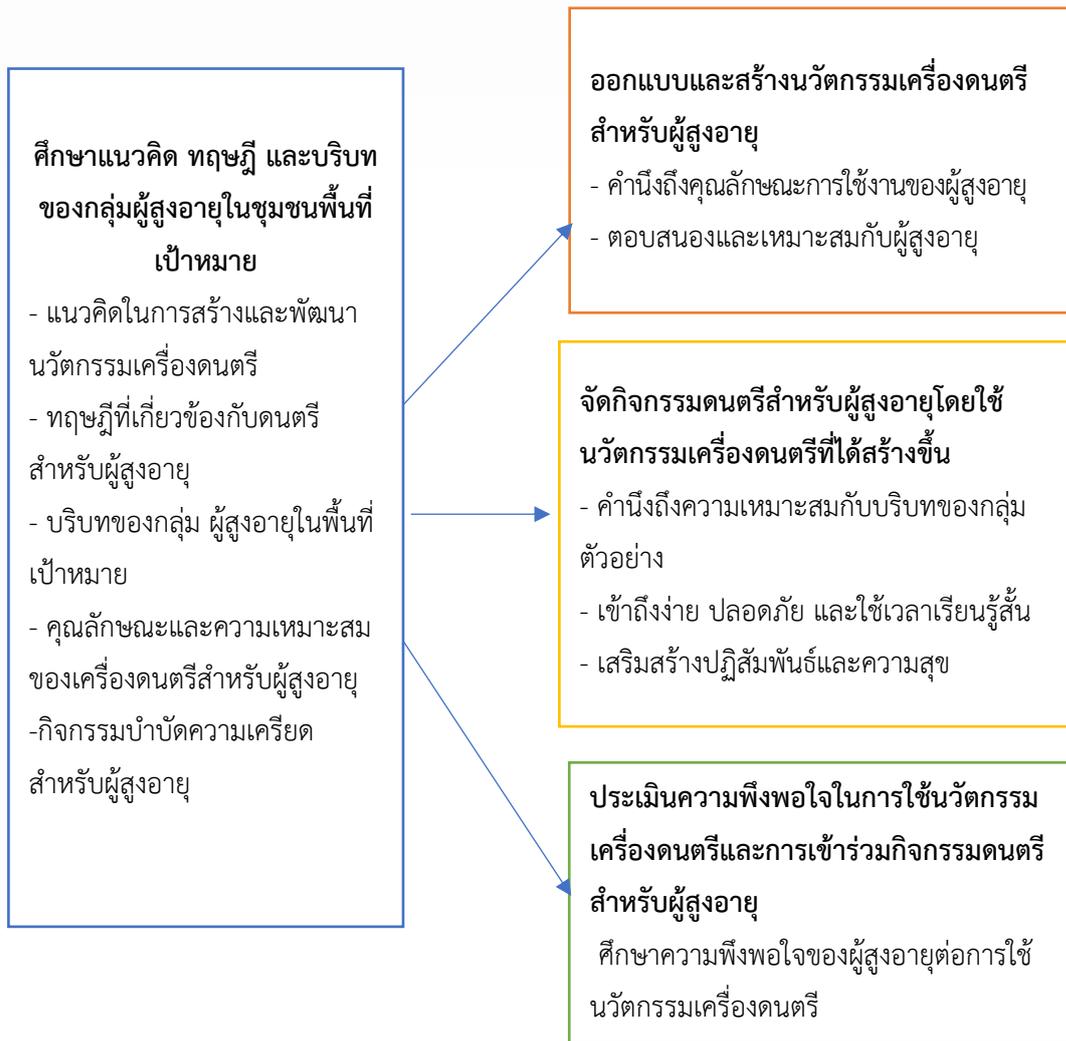
1.3 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ “ลูกโหวด” แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้: กลุ่มที่ 1: ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมการทดลองใช้ "ลูกโหวด" แบ่งเป็น: Try out (1:1) กลุ่มทดลองขนาดเล็ก ผู้สูงอายุจำนวน 3 คน ที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน และไม่ใช้กลุ่มเก็บข้อมูลจริง Try out (1:10) กลุ่มทดลองขนาดกลาง ผู้สูงอายุจำนวน 10 คนที่ไม่ใช่กลุ่มเก็บข้อมูลจริง และกลุ่มเก็บข้อมูลจริงเป็นผู้สูงอายุจำนวน 90 คน โดยการคัดเลือกแบบอาสาสมัครในเขตจังหวัดร้อยเอ็ด ที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน

1.4 ขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้ "ลูกโหวด" แหล่งข้อมูลมาจากกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมการทดลองใช้ "ลูกโหวด" 90 คน ซึ่งเป็นผู้ที่เคยใช้ "ลูกโหวด" ในการอบรมดนตรีมาก่อน และผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยในการประเมินคุณภาพเกี่ยวกับความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และความแม่นยำต่อการใช้เครื่องดนตรีลูกโหวด

2. ด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครอบคลุมถึง การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ การหาประสิทธิภาพของเครื่องดนตรี "ลูกโหวด" การประเมินความพึงพอใจ และการประเมินคุณภาพและความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และความแม่นยำของการใช้เครื่องดนตรีลูกโหวด

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาลูกโหวด: เครื่องดนตรีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สํารวจและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเครื่องดนตรี "ลูกโหวด" สำหรับผู้สูงอายุ และการสัมมนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญในการหาแนวทางในการพัฒนาเครื่องดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ และศึกษาประวัติของเครื่องดนตรีโหวด โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับโครงสร้างเนื้อหา (IOC)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาเครื่องดนตรี "ลูกโหวด" และคู่มือการใช้งานให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีความชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะการใช้งานของกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ การตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องดนตรีและคู่มือการใช้งานจากผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินมาตรฐาน 5 ระดับ ที่มี

การหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพิจารณาความสอดคล้องของข้อความกับโครงสร้างเนื้อหา และนำผลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงเครื่องดนตรี และคู่มือให้มีความสมบูรณ์ก่อนการนำไปทดลองจริง

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้เครื่องดนตรี "ลูกโหวด" กับผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองขนาดเล็ก ขนาดกลาง และกลุ่มเก็บข้อมูลจริง โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบประเมินทักษะเพื่อประเมินประสิทธิภาพของเครื่องดนตรี (E1/ E2) ที่มีการหาคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีพิจารณาความสอดคล้องของข้อความกับโครงสร้างเนื้อหา หลังจากการทดลองจึงนำผลจากการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องดนตรีและกิจกรรมการอบรม

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความพึงพอใจจากผู้ทดลองใช้เครื่องดนตรี "ลูกโหวด" โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ที่มีการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ และการสัมภาษณ์ผู้ทดลองใช้เครื่องดนตรีเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุง และการประเมินคุณภาพและความเป็นประโยชน์ของเครื่องดนตรี โดยใช้แบบประเมินคุณภาพจากอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรี มีการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของเครื่องดนตรีและแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

ผลการวิจัย

งานวิจัยลูกโหวด: เครื่องดนตรีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับผู้สูงอายุ จังหวัดร้อยเอ็ดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ประวัติความเป็นมาโหวด และการสร้างนวัตกรรมเครื่องดนตรีลูกโหวดสำหรับผู้สูงอายุ โหวดเป็นเครื่องดนตรีของชาวอีสานดัดแปลงมาเป็นเครื่องดนตรีพื้นเมืองอีสานจากการศึกษาพบว่า 1) ประวัติโหวดจากนิทานพื้นบ้าน เรื่องพญาแถนกับพญาคันคาก ผลจากการรบชนะที่ให้พญาแถนประทานน้ำฝนให้ตกถึงเดือนหก ถ้าฝนไม่ตกมนุษย์จะทำบั้งไฟขึ้นไปเป็นการบอกกล่าว และเมื่อใดที่ได้ฝนเพียงพอแล้วก็จะแกว่งโหวดขึ้นสู่ท้องฟ้าให้เกิดเสียงดังเป็นสัญญาณให้หยุดฝน 2) ลูกโหวดเป็นเสียงแห่งสัญญาณของนายพรานเมื่อออกไปล่าสัตว์จะใช้ลูก "หวอด" คือไม้ไผ่เสียดัดเป็นกระบอกประจำตัวแต่ละคนเสียงที่มีเสียงแตกต่างกันซึ่งเป็นรหัสประจำตัวของนายพรานแต่ละคน

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์อาจารย์ทรงศักดิ์ ประทุมศิลป์ ในการศึกษาประวัติโหวด และการทำโหวด
ที่มา: ราชันย์ เจริญแก่นทราย, 2567

แนวทางในการสร้างนวัตกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ ผลจากการสัมมนาโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี ในการพัฒนาเครื่องดนตรี ดังนี้ 1) ควรคำนึงถึงความปลอดภัยของการใช้เครื่องดนตรี 2) ควรประยุกต์แนวทางการสอนดนตรีให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุ โดยเน้นการเรียนรู้ผ่านการทำซ้ำ กิจกรรมควรเริ่มต้นด้วยโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อนและค่อย ๆ พัฒนาทักษะดนตรีร่วมกับการบริหารร่างกาย นอกจากนี้การเลือกเพลงและเครื่องดนตรีต้องพิจารณาบริบททางวัฒนธรรมและข้อจำกัดทางกายภาพ ในการคิดค้นที่จะทำให้วิธีการบรรเลงมีความแตกต่างจากโหวดธรรมดาที่มีการใช้มือหมุนเครื่องดนตรีเพื่อหาตำแหน่งของเสียงเป็นการยากสำหรับผู้สูงอายุ วิธีการพัฒนาคือใช้แนวทางการบรรเลงเครื่องดนตรีแบบอังกะลุงที่แยกเสียงแต่ละลูก โดยการเป่าเป็นรายบุคคลต้องรับผิดชอบเสียงที่ตนเองได้รับ และบรรเลงตามโน้ตในแต่ละทำนองเพลง ในการบรรเลงเป็นเพลงที่เหมาะสมสำหรับฝึกหัดดนตรีขั้นพื้นฐาน และเหมาะสมกับการเรียนดนตรีทุกวัย สามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างคล่องตัว

ภาพที่ 2 การสนทนากลุ่ม ในการหาแนวทางในการพัฒนาลูกโหวด

ที่มา: ราชนันท์ เจริญแก่นทราย, 2567

2. การพัฒนาเครื่องดนตรี ลูกโหวดที่ได้พัฒนาขึ้นจากการสัมภาษณ์และการสัมมนากลุ่มมีรูปร่างมีขั้นตอนการสร้างดัง

2.1 ตัดไม้ไผ่เสี้ยนให้ได้ตามขนาดที่ต้องการโดยใช้มีดในการกดแล้วหมุนโดยรอบของไม้ไผ่เสี้ยนลำตรงตัดให้ได้ขนาดดังต่อไปนี้

ลูกที่ 1 เสียงโต ขนาดความยาวประมาณ 22 เซนติเมตร

ลูกที่ 2 เสียงเร ขนาดความยาวประมาณ 20 เซนติเมตร

ลูกที่ 3 เสียงมี ขนาดความยาวประมาณ 18 เซนติเมตร

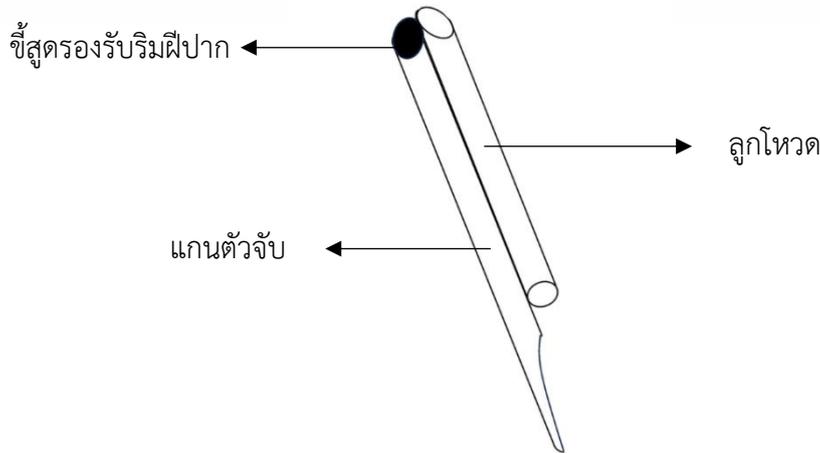
ลูกที่ 4 เสียงซอล ขนาดความยาวประมาณ 16 เซนติเมตร

ลูกที่ 5 เสียงลา ขนาดความยาวประมาณ 14 เซนติเมตร

2.2 ตัดปลายด้านหนึ่งของหลอดไม้ไผ่ให้เฉียงขนาด 45 องศา

2.3 เทียบเสียงโดยใช้ขลุ่ยในการยึดปลายอีกด้านหนึ่งของลูกโหวดตามระดับเสียงที่ต้องการโดยใช้เครื่องเทียบเสียงตามระดับเสียงสากล

2.4 ติดลูกโหวดกับแกนไม้ไผ่ด้วยกาวลาเท็กซ์และติดขั้วสุดสำหรับเป็นฐานรองกับริมฝีปาก หุ้มด้วยพลาสติกใสตั้งรูปภาพประกอบ

ภาพที่ 3 ส่วนประกอบของลูกโหวด

ที่มา : ราชนันท์ เจริญแก่นทราย, 2567

ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของเครื่องดนตรีลูกโหวด และคู่มือการอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวม ผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของลูกโหวดมีประโยชน์และสามารถใช้งานได้จริงในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของเครื่องดนตรีลูกโหวด

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. การใช้งานลูกโหวด มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเครื่องดนตรีสำหรับผู้สูงอายุ	4.60	0.54	มากที่สุด
2. ความสะดวกในการใช้งาน	4.40	0.54	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของการใช้งาน	4.40	0.54	มากที่สุด
4. คุณภาพของเสียงมีความคงที่	4.54	0.54	มากที่สุด
5. ลูกโหวดมีประโยชน์และสามารถใช้งานได้จริง	4.80	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.56	0.52	มากที่สุด

และผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของคู่มือการอบรมผู้สูงอายุ ในภาพรวม พบว่าคู่มือการใช้งานโปรแกรมประเมินทักษะ ฯ สามารถนำไปใช้งานได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของคู่มือการอบรมผู้สูงอายุ

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. เนื้อหาในคู่มือการอบรมมีความสอดคล้องกับการใช้เครื่องดนตรี “ลูกโหวด”	4.60	0.54	มากที่สุด
2. ความเหมาะสมในการจัดลำดับเนื้อหาในคู่มืออบรม	4.60	0.54	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของภาษาในการใช้คู่มืออบรม	4.40	0.57	มากที่สุด
4. ความเหมาะสมของตัวอักษรในคู่มืออบรม	4.60	0.54	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของการยกตัวอย่างในการอธิบายภาพประกอบ	5.00	0.00	มากที่สุด
6. คู่มืออบรม ง่ายต่อการทำความเข้าใจและสามารถนำไปใช้ได้	4.80	0.44	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	4.66	0.31	มากที่สุด

3. การทดลองใช้และการศึกษาประสิทธิภาพของนวัตกรรมเครื่องดนตรีลูกโหวด

3.1 การทดสอบประสิทธิภาพ 1: 1 (กลุ่มขนาดเล็ก) ของค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนกิจกรรม และค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนการปฏิบัติหลังเรียน มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 68.32 /64.44 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 60/60 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบประสิทธิภาพ 1: 1 (กลุ่มขนาดเล็ก)

จำนวนผู้ทดลอง	ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนกิจกรรมระหว่างเรียน E ₁	ค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนการปฏิบัติหลังเรียน E ₂
3	68.32	64.44

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงภายหลังจากสัมภาษณ์ผู้เรียนบทเพลงให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนโดยได้เปลี่ยนเพลงที่มีความง่าย

3.2 การศึกษาประสิทธิภาพของนวัตกรรมเครื่องดนตรีลูกโหวด ในการทดสอบประสิทธิภาพ 1:10 (กลุ่มขนาดกลาง) ของค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนกิจกรรม และค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนการปฏิบัติหลังเรียน มีประสิทธิภาพ (E1/E2) เท่ากับ 71.50/74.50 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 70/70 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบประสิทธิภาพ 1: 10 (กลุ่มขนาดกลาง)

จำนวนผู้ทดลอง	คะแนนกิจกรรมค่าเฉลี่ยร้อยละ ระหว่างเรียน E_1	คะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละ การปฏิบัติหลังเรียน E_2
10	71.50	74.50

3.3 การศึกษาประสิทธิภาพของนวัตกรรมเครื่องดนตรีลูกโหวด ในการทดสอบประสิทธิภาพ การเก็บข้อมูลจริงนำไปทดลองกับผู้สูงอายุ จำนวน 90 คน โดยการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร ของค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนกิจกรรม และค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนนการปฏิบัติหลังเรียน มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 75.07/75.00 ซึ่งมากกว่าและเท่ากับเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบประสิทธิภาพ 1: 10 (กลุ่มขนาดกลาง)

จำนวนผู้ทดลอง	คะแนนกิจกรรมค่าเฉลี่ยร้อยละ ระหว่างเรียน E_1	คะแนนค่าเฉลี่ยร้อยละ การปฏิบัติหลังเรียน E_2
90	75.07	75.00

ภาพที่ 4 การทดลองใช้ลูกโหวด และการศึกษาประสิทธิภาพจากโรงเรียนผู้สูงอายุเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลหนองแก้ว อ.เมืองร้อยเอ็ด และโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลเกาะแก้ว อ.เสลภูมิ

ที่มา: ราชนัย เจริญแก่นทราย, 2567

4. การประเมินความพึงพอใจจากผู้สูงอายุที่ทดลองใช้เครื่องดนตรี ลูกโหวด ในการอบรมให้ความรู้และพัฒนาทักษะการปฏิบัติดนตรี พบว่าผู้สูงอายุที่ทดลองใช้มีความเห็นในการประเมินความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 มีค่าเฉลี่ยรายข้ออยู่ระหว่าง 4.35 ถึง 4.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าอยู่ระหว่าง 0.00 ถึง 0.38 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าภาพรวมการจัดอบรม ความพึงพอใจในภาพรวม มีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.20 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ระดับความพึงพอใจจากผู้ทดลองใช้เครื่องดนตรี ลูกโหวด

	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
ความพึงพอใจภาพรวม	4.85	0.23	พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน	4.66	0.20	พึงพอใจมากที่สุด

5. ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีเกี่ยวกับความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และความแม่นยำของเครื่องดนตรีลูกโหวด ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความมีประโยชน์ โดยใช้เครื่องดนตรีด้านความมีประโยชน์ มีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมากที่สุด ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีเกี่ยวกับความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และความแม่นยำของเครื่องดนตรีลูกโหวด

ประเด็นในการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลความหมาย
1. ด้านความมีประโยชน์	4.70	0.10	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นไปได้	4.66	0.23	มากที่สุด
3. ด้านความถูกต้องตามหลักเกณฑ์	4.50	0.15	มากที่สุด
4. ด้านความแม่นยำ	4.41	0.61	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้าน	4.56	0.27	มากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเครื่องดนตรี “ลูกโหวด” สำหรับผู้สูงอายุ เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและหลักการดนตรีบำบัด โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงวัย “โหวด” ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านของภาคอีสาน มีต้นกำเนิดจากนิทานพื้นบ้านที่แสดงถึงบทบาทของเสียงโหวดในการละเล่นพิธีกรรมและการสื่อสาร เช่น การหยุดฝนและการล่าสัตว์ ลูกโหวดจึงถูกประดิษฐ์ขึ้นโดยดัดแปลงจากโหวดให้เหมาะสมกับการใช้งานของผู้สูงอายุ ทั้งในด้านขนาด น้ำหนัก เสียง และความสะดวกในการพกพา โดยแต่ละลูกมีเสียงประจำ คือ โด เร มี ซอล ลา ในการฝึกบรรเลงลูกโหวดถูกออกแบบให้สอดคล้องกับลักษณะการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ โดยเน้นการเรียนรู้จากการทำซ้ำอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มจากทักษะง่ายไปสู่ซับซ้อน เพื่อส่งเสริมการประสานงานของร่างกายและพัฒนาทักษะดนตรีพื้นฐาน ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า เครื่องดนตรีและคู่มือการใช้งานมีความถูกต้องและเหมาะสมในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 และผลการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของคู่มือการอบรมผู้สูงอายุ ในภาพรวม พบว่าคู่มือการใช้งานโปรแกรมประเมินทักษะ ฯ สามารถนำไปใช้งานได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 ทั้งยังสามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับชุมชน ผลการทดสอบประสิทธิภาพของลูกโหวดในกลุ่มทดลองทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

พบว่ามีความ E1/E2 ใกล้เคียงหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (75/75) โดยกลุ่มใหญ่มีประสิทธิภาพเฉลี่ยสูงสุดที่ 75.07/75.00 แสดงถึงศักยภาพของนวัตกรรมนี้ในการพัฒนาทักษะดนตรีของผู้สูงอายุ อีกทั้งการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมยังอยู่ในระดับสูงมาก 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.20 สะท้อนถึงความเหมาะสมและประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรมดนตรี และผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความมีประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความถูกต้องตามหลักเกณฑ์ และความแม่นยำของเครื่องดนตรีโหวดจากในการประเมินโปรแกรมประเมินทักษะฯ ได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.27 และเมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่าด้านความเป็นประโยชน์ โดยใช้เครื่องดนตรีด้านความเป็นประโยชน์ มีความคิดเห็นว่ายู่ในระดับมากที่สุด โดยสรุป นวัตกรรมลูกโหวดนับเป็นต้นแบบของการออกแบบเครื่องดนตรีที่ตอบสนองต่อบริบทของผู้สูงอายุได้อย่างครบถ้วน ทั้งด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม อีกทั้งยังส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและสามารถต่อยอดในระดับชุมชนและประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ดนตรีเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจของผู้สูงอายุ การวิจัยเกี่ยวกับลูกโหวดซึ่งเป็นเครื่องดนตรีพื้นบ้านที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด ถือเป็นนวัตกรรมที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มประชากรสูงอายุอย่างมีนัยสำคัญ ลูกโหวดได้รับการออกแบบโดยอาศัยแนวคิดจากเครื่องดนตรีพื้นบ้านอีสานที่มีต้นกำเนิดจาก โหวด ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าที่เคยใช้ในวัฒนธรรมพื้นบ้านทั้งเพื่อความบันเทิงและเป็นเครื่องมือสื่อสาร (โยธิน พลเขต, 2564) การพัฒนาเครื่องดนตรีสำหรับผู้สูงอายุไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพเสียงและความไพเราะ แต่ยังคงคำนึงถึงความสามารถทางกายภาพของผู้ใช้ นักวิจัยจึงได้ออกแบบให้ลูกโหวดมีขนาดเล็ก น้ำหนักเบา และลดแรงเป่าที่ใช้ในการบรรเลง เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถใช้งานได้ง่ายขึ้นโดยไม่เป็นภาระต่อระบบทางเดินหายใจ (วิชญ์ บุญรอด, 2565) นอกจากนี้การออกแบบเครื่องดนตรียังคำนึงถึงหลักการของดนตรีบำบัด ซึ่งช่วยส่งเสริมสุขภาพจิตและลดความเหงาให้แก่ผู้สูงอายุ ดนตรีบำบัดสามารถแบ่งออกเป็นสามกลุ่มหลัก ได้แก่ ดนตรีบำบัดสำหรับผู้ป่วยเฉพาะโรค ซึ่งช่วยฟื้นฟูสุขภาพร่างกายและจิตใจของผู้ที่มีโรคเรื้อรัง, ดนตรีบำบัดสำหรับผู้สูงอายุที่มีความพิการทางกายที่ออกแบบให้เหมาะสมกับความสามารถทางกายภาพ และ ดนตรีบำบัดสำหรับผู้สูงอายุทั่วไป ที่ช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างความสุขในชีวิตประจำวัน (กาญจนา อินทรสุนานนท์, 2545) และดนตรีเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุได้แสดงออกซึ่งตัวตนภายใน และทำให้ผูกสัมพันธ์และเข้าสังคมระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันอย่างง่ายดาย เพิ่มความรู้สึกที่ดีๆ และเพิ่มความสนิทสนมกันได้ง่ายผ่านกิจกรรมที่ดนตรีเป็นสื่อกลาง (ยสพรรณ พันธศรี, 2564) ผลการทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องดนตรีลูกโหวดพบว่ามีความมีประสิทธิภาพสูงกว่าหรือเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยการทดสอบในกลุ่มเล็ก (1:1) พบว่ามีค่า E1/E2 เท่ากับ 68.32/64.44 และการทดสอบในกลุ่มขนาดกลาง (1:10) มีค่า 71.51/74.50 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เข้าร่วม

สามารถพัฒนาทักษะการเล่นดนตรีได้เมื่อมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การทดสอบในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ยังพบว่าเครื่องดนตรีมีค่า E1/E2 เท่ากับ 75.07/75.00 ซึ่งตรงกับเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ที่ 75/75 แสดงให้เห็นว่าลูกโหวดเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถใช้งานได้จริงและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะดนตรีของผู้สูงอายุ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556) นอกจากนี้ประสิทธิภาพของเครื่องดนตรีแล้ว การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการยังพบว่าผู้สูงอายุมีความพึงพอใจต่อการใช้ลูกโหวดในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ 0.20 ซึ่งบ่งบอกถึงระดับความพึงพอใจที่สูงสุด (ยศพรพรณ พันธะศรี, 2564) ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้สูงอายุสามารถใช้ลูกโหวดเป็นเครื่องมือสำหรับการฝึกทักษะดนตรีและสร้างความเพลิดเพลินให้กับชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การเล่นดนตรีช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถพัฒนาความจำ สมาธิ และความสัมพันธ์ทางสังคมได้อีกด้วย การนำดนตรีมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุยังมีผลดีในด้านของการกระตุ้นความจำและพัฒนาความสามารถในการประสานงานของร่างกาย การฝึกเป่าลูกโหวดสามารถช่วยเสริมสร้างระบบทางเดินหายใจและการทำงานของกล้ามเนื้อปอด นอกจากนี้ ยังช่วยลดภาวะซึมเศร้าในกลุ่มผู้สูงอายุโดยการกระตุ้นความทรงจำและสร้างประสบการณ์ที่สนุกสนานผ่านดนตรี (ธรรมรุจา อุดม, 2547) การให้กำลังใจและคำชมเชยจากผู้สอนและผู้ร่วมกิจกรรมสามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในตนเองของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสุขภาพจิตที่ดีผลลัพธ์ที่คาดหวังของการพัฒนานวัตกรรมเครื่องดนตรีจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับผู้สูงอายุในจังหวัดร้อยเอ็ด จุดประสงค์เพื่อการสร้างการรับรู้ทุกช่วงวัย ให้สอดคล้องกับบริบทของเมืองร้อยเอ็ดที่เชิดชูเครื่องดนตรีโหวดมาเป็นเครื่องดนตรีประจำท้องถิ่น และเครื่องดนตรีลูกโหวดซึ่งถูกออกแบบให้มีเสียงเพียง 5 เสียง คือ โด เร มี ซอล ลา ส่งผลให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้นจากโหวดในรูปแบบปกติ สอดคล้องกับแนวทางของการเรียนรู้ในวัยสูงอายุที่เน้นการเน้นย้ำ ซ้ำและจดจำบทเพลงที่คุ้นเคยจากเพลงท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการสอนโคคายให้มีความสำคัญกับผู้เรียนไว้ด้วย ซึ่งเป็นหลักเดียวกับจิตวิทยาการพัฒนาเด็ก คือ การเรียนการสอนดนตรีควรมีระดับความยากง่ายเหมาะสมกับลักษณะการพัฒนาร่างกายของเด็ก ดังนั้นสิ่งง่าย ๆ ไม่สลับซับซ้อนควรนำมาเสนอก่อนสิ่งที่ยากและซับซ้อน เช่น ในเรื่องทำนอง การสอนของโคคายเริ่มด้วยการสอนเพลงที่ประกอบด้วยตัวโน้ตสามตัว คือ la so mi ก่อน และเพิ่มเป็นเพลงที่มีตัวโน้ต 4 ตัว คือ so mi re do และจึงเป็นเพลงที่ใช้บันไดเสียงเพนตาโทนิคคือมีตัวโน้ต 5 ตัว ได้แก่ la so mi re do ซึ่งเป็นลักษณะของเพลงพื้นบ้าน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2563)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้ที่สนใจจะนำลูกโหวดไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของกลุ่มเป้าหมายของผู้สูงอายุให้ทำการประเมินผู้สูงอายุก่อนการนำไปใช้
2. ลูกโหวด เป็นเพียงเครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องเป่าลม ควรคำนึงและสังเกตพฤติกรรมของผู้สูงอายุในขณะที่ใช้ เพื่อดูแลความปลอดภัย ขณะบรรเลงเครื่องดนตรี

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการพัฒนาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าสำหรับผู้สูงอายุ อาจให้ข้อมูลที่ใช้ในการอ้างอิงไปยังกลุ่มประชากรไม่ได้ครอบคลุม หากต้องการให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจมีเก็บข้อมูลของกลุ่มประชากรที่เพิ่มพื้นที่เป็น วงกว้างมากยิ่งขึ้น และทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมสนองความต้องการของผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2568, 3 มีนาคม). *ประโยชน์ของคนตรีสำหรับผู้สูงอายุ*. กรมกิจการผู้สูงอายุ. <https://www.dop.go.th/th/know/13/1710>
- _____ . (2568, 18 มีนาคม). *สถิติผู้สูงอายุในประเทศไทย*. กรมกิจการผู้สูงอายุ. https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=1&id=2
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2545). *สารานุกรมดนตรีและเพลงไทย*. กรุงเทพฯ: พ.ศ.พัฒนาจำกัด.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 1-12.
- เฉลิมศักดิ์ พิภุศลศรี. (2542). *สังคีตนิยมว่าด้วยดนตรีไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธรรมรุจา อุดม. (2547). *ประสิทธิผลของโปรแกรมนันทนาการโดยการเล่นอังกะลุงในผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้า*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยสพรรณ พันธะศรี. (2564). *แนวทางการใช้ดนตรีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พึ่งพาตนเองได้*. *วารสารแก่นดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 3(1), 59-76.
- โยธิน พลเขต. (2564). *การพัฒนาชุดฝึกทักษะการเป่าโหวดดนตรีพื้นบ้านอีสาน สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด*. ร้อยเอ็ด วิทยาลัยนาฏศิลปร้อยเอ็ด.
- วิษญ์ บุญรอด. (2560). *นวัตกรรมเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดและเครื่องตีเพื่อใช้จัดกิจกรรมดนตรีสำหรับผู้สูงอายุตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- _____ . (2565). *ดนตรีกับผู้สูงอายุ*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วินัย เอื้อการ. (2562). *การพัฒนาทักษะเครื่องดนตรีโหวด ตามแนวคิดของครู ภูมิปัญญาประกอบชุดฝึก*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อำนาจ ถามะพันธ์. (2563). *เทคนิควิธีการทำโหวด: นายทรงศักดิ์ ประทุมสินธุ์*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 22(1), 1-15.
- สุกิจ พลประดม. (2538). *ดนตรีพื้นบ้านอีสาน*. อุตรธานี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร้อยเอ็ด. (2568, 18 มีนาคม). *สถิติผู้สูงอายุในประเทศไทย*. https://www.dop.go.th/th/statistics_page?cat=1&id=2552.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2563). *หลักสูตรการอบรมวิทยากรดนตรีผู้สูงอายุ “หลักสูตรดนตรีสร้างสุข”*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท พรณิพรีนติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- Baird, A., & Thompson, W. F. (2018). The impact of music on the self in dementia. *Journal of Alzheimer's Disease: JAD*, 61(3), 827-841. <https://doi.org/10.3233/JAD-170737>

- Dritsakis, G., van Besouw, R. M., Kitterick, P., & Verschuur, C. A. (2017). A music-related quality of life measure to guide music rehabilitation for adult cochlear implant users. *American Journal of Audiology*, 26(3), 268–282
- Kaufmann, C. N., Montross-Thomas, L. P., & Griser, S. (2018). Increased engagement with life: Differences in the cognitive, physical, social, and spiritual activities of older adult music listeners. *The Gerontologist*, 58 (2), 270–277.
- Seo, J., Lisa, G., & Tiffany, S. (2016). Exploring the impact of creative expression through interactive art making on older adults' well-being. *Digital Creativity*, 27(4), 358-368.
- Wall, M., & Duffy, A. (2010). The effects of music therapy for older people with dementia. *British Journal of Nursing (Mark Allen Publishing)*, 19(2), 108-113.